

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Livet är bra, jag kan bara inte sova

- **En kvalitativ studie om skolkuratorers arbete med suicidnära ungdomar**

Julia Ahlström
Christine Wennlo

Kandidatuppsats (SOPA 63)
VT 2017
Handledare: Kristina Göransson
Examinator: Lupita Svensson

Abstract

Authors: Julia Ahlström and Christine Wennlo

Title: Everything´s fine, I just have sleeping problems

Supervisor: Kristina Göransson

Assessor: Lupita Svensson

Sweden is considered a privileged country to live in and the total suicide rate has decreased in recent years. Suicide among adolescents has, however, increased. Statistics show the highest rate of suicides among adolescents in Sweden in twenty-five years, which is significantly higher than the suicide rate among young people in other Western European countries. Research shows that girls are more likely to commit suicide attempts compared to boys, who commit suicide twice as much. Studies also indicate that girls are more inclined to talk about their well-being and contact professionals for help, compared to boys. The purpose with this thesis was to find out how school counselors work with adolescents with suicidal thoughts and whether they use different methods when working with boys and girls. We also wanted to find out if the notion of gender has an impact on the counselors work. We conducted semistructured interviews with seven school counselors, working in high-schools in different parts of Skåne. The analysis of data was guided by gender theory and the concept norms. The analysis showed that most school counselors assumed that girls are more likely to talk about their problems and also more advanced in terms of expression compared to boys. The curators use different expressions for boys and girls behavior, for example, girls are described as passive and boys as active. Most respondents state that they do not work differently with boys and girls and that they don't intend to work differently. In summary, the school counselors thinks that it is important for adolescents with suicide thoughts to talk about their feelings and that for them as professionals, is important to be aware of the signs of mental illness in young people.

Key words: suicide, suicide gender, suicide adolescent, suicide prevention, school counselor, masculinity, femininity.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Förord	4
1. Problemformulering	5
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Begreppsförklaringar	7
2. Orientering av kunskapsläget	8
2.1 Professionellt arbete med ungdomar med suicidtankar	8
2.2 Skolkuratorns roll för ungdomar med psykisk ohälsa	9
2.3 Psykisk ohälsa bland män och kvinnor	9
3. Teori	10
3.1 Genus	11
3.2 Könsnormer	12
4. Metod	14
4.1 Val av metod	14
4.2 Metodens förtjänster och begränsningar	15
4.3 Urval	16
4.4 Genomförande av intervjuer	17
4.5 Studiens tillförlitlighet	18
4.5 Litteratursökning	19
4.6 Bearbetning och analys av data	20
4.7 Forskningsetiska överväganden	21
4.8 Ansvarsfördelning	21
5. Resultat och analys	22
5.1 Kuratorns erfarenheter av suicidtankar hos pojkar och flickor	23
5.1.1 Hur uttrycks suicidtankar bland ungdomar?	23
5.1.2 Maskulinitet och psykisk ohälsa	24
5.1.3 Språket som bärare av normativa föreställningar	26
5.1.4 Ångest som identitet	27
5.2 Skolkuratorns arbete med suicidnära flickor och pojkar	29
5.2.1 Vilka söker stöd hos skolkuratoren?	29
5.2.2 Kuratorernas könstillhörighet som påverkande faktor	30
5.2.3 Bemötande utifrån ungdomens könstillhörighet	31
5.2.4 Metoder och arbetssätt	33
5.2.5 Får alla hjälp?	34
6. Avslutande diskussion	36
Referenslista	39
Bilaga 1: Intervjuguide	42

Förord

Vi har valt att studera detta ämne då vi har en föreställning av att självmord är tabubelagt och därför behöver belysas samt få mer plats i samhällsdebatten. Vi menar även att det är viktigt att belysa denna problematik bland just ungdomar eftersom statistik visar att suicid bland unga ökar. Vi har båda under en längre tid varit intresserade av psykisk ohälsa hos ungdomar och tycker att det är viktigt att inför vårt framtida yrkesliv veta mer om ämnet.

Vi vill tacka våra respondenter för att de ställde upp på intervju och delade sina tankar, känslor och värderingar med oss. Vi vill även tacka vår handledare Kristina Göransson som varit ett stöd för oss och givit bra vägledning under arbetets gång. Framför allt vill vi tacka varandra för en trevlig tid med gott sällskap och givande samarbete.

Christine Wennlo och Julia Ahlström

Lund, maj 2017

1. Problemformulering

Sverige har i flera olika sammanhang blivit utsett till ett av de länder i världen som är mest fördelaktigt att leva i (Siret, 2016). Medellivslängden bland svenska medborgare har ökat och det totala antalet suicid har minskat (Baatz och Johansson, 2013). Denna positiva utveckling avseende suicid gäller dock inte alla åldersgrupper, då det har skett en ökning av suicid i åldersgruppen 15-24 år under det senaste decenniet (Wasserman, 2014). Statistiken för 2014 visar det högsta antalet suicid bland ungdomar i Sverige på tjugofem år (Östlund, 2014). Ur ett jämförande perspektiv är denna siffra betydligt högre än antalet suicid bland unga i andra västeuropeiska länder (Johansson, 2014).

Enligt Ann-Charlotte Mårdby och Gunilla Krantz (2010), forskare i socialmedicin, lider en stor andel unga av ångest, depression, oro och suicidtankar. I deras studie framkommer även att flickor mellan 15-24 år rapporterar högre psykisk ohälsa än pojkar i samma ålder. Så många som 20% av flickor i åldersgruppen 15-24 år i Sverige upplever att de haft suicidtankar, medan siffran för jämnåriga pojkar är 6%. Även när det gäller suicidförsök är siffran för flickorna markant högre än för pojkarna (Mårdby och Krantz, 2010)¹. Trots denna tydliga statistik som visar att flickor i högre grad lider av psykisk ohälsa så begår dubbelt så många pojkar självmord, och suicid är för närvarande den vanligaste dödsorsaken bland unga män. (Wasserman, 2016). Gergö Hadlaczky och Danuta Wasserman (2009), båda professorer i suicidologi vid Karolinska institutet, menar att män och kvinnor i alla åldrar generellt sett har olika sätt att ge uttryck för psykisk ohälsa. Kvinnor tenderar att tala mer om känslor medan män istället talar om somatiska symptom som huvudvärk eller sömnsvårigheter. Detta kan ge olika sjukdomsbild av liknande tillstånd vilket försvårar behandlarens förmåga att bedöma vad det handlar om.

Det kan vara av vikt att påbörja arbete med suicidprevention redan i grundskolan. Även om eleverna inte uppvisar den typen av problematik för tillfället, kan det vara viktigt att ge barnen verktyg för att kunna hantera stressfyllda situationer och få kunskap om vart de kan vända sig för att söka vård för psykisk ohälsa. Det är dessutom viktigt att det blir en självklarhet att prata om känslor. Framförallt betonas vikten av att lära ut hur barn ska våga visa sig ledsna samt be om hjälp (Wasserman, W Hoven et al, 2015). För ungdomar utgör skolans elevhälsa ofta den första vårdkontakten vid psykisk ohälsa. Skolkuratoren är den aktör inom elevhälsan

---

¹ År 2015 begicks 667 suicidförsök av pojkar 15-24 år, och 1447 suicidförsök av flickor 15-24 år.

som erhåller den psykosociala samt sociala kompetensen. Dennes arbetsuppgifter innefattar bland annat konflikt-, stöd-, och krissamtal med elever samt förebyggande arbete för att främja elevernas välmående (Sveriges skolkuratorers förening, 2011). Vi har med anledning av detta valt att undersöka hur kuratorer på högstadie och gymnasieskolor arbetar med ungdomar med psykisk ohälsa och suicidtankar. Vi anser ämnet vara högst relevant för socialt arbete då skolkuratorer är verksamma inom detta arbetsfält. Vi anser att det är viktigt att belysa detta ämne då suicidantalet bland unga ökar (Wasserman, 2016) vilket bidrar till att information om hur skolkuratorer arbetar med suicid bland unga är viktig att känna till, samt hur de reflekterar kring den forskning som finns i skillnaden mellan flickor och pojkar vad gäller suicid.

Det går att hitta kvantitativ forskning gällande hur många ungdomar som försökt ta sitt liv utifrån könstillhörighet (Wasserman, 2016), men vi anser att det saknas forskning gällande hur skolans elevhälsa arbetar med suicidnära ungdomar, och om de i sitt arbete gör skillnad på flickor och pojkar, både i normativa föreställningar och i arbetssätt. Vi har inte funnit några studier som belyser hur skolkuratorer arbetar med dessa frågor, och inte heller hur de reflekterar kring detta kopplat till könstillhörighet. Vår studie skiljer sig från tidigare forskning då vi främst funnit forskning gällande kuratorns diffusa roll, och inte kuratorns faktiska upplevelser av arbete med suicidal problematik. Den forskning som finns gällande ungdomars uttryckssätt när det kommer till suicid och svår psykisk ohälsa har främst fokus på arbete inom Barn och Ungdomspsykiatri vilket gör att vi anser att det behövs fler studier som behandlar skolkuratorns arbete med suicid.

Den manliga överrepresentationen när det kommer till suicid har länge varit känd, medan flickor tenderar att rapportera en högre psykisk ohälsa. Detta upplever vi som viktigt att belysa, och vi undrar hur det preventiva arbetet i skolan egentligen ser ut, samt hur kuratorerna ser på skillnader i uttryckssätt mellan flickor och pojkar med svår psykisk ohälsa. Hur ser egentligen deras upplevelser ut gällande flickor och pojkar med suicidproblematik ut och hur tänker och arbetar egentligen skolkuratorerna utifrån denna differens som enligt forskning finns mellan flickor och pojkar när det kommer till suicid?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur skolkuratorer reflekterar över samt beskriver sitt arbete med pojkar och flickor som uppvisar suicid tendenser. Inom ramen för detta syfte kommer studien vägledas av följande frågeställningar:

- Hur beskriver skolkuratorer sitt arbete med pojkar respektive flickor med suicid tendenser?
- Går det att urskilja normativa föreställningar, och i så fall vilka, när det kommer till skolkuratorernas sätt att tala om flickor respektive pojkar med suicid tendenser?

1.2 Begreppsförklaringar

- Psykisk ohälsa - “samlad beteckning för både mindre allvarliga psykiska besvär som nedstämdhet och oro men även för mer allvarliga symptom som uppfyller kriterierna för en psykisk diagnos”. (Bremberg och Dalman, 2015:10).
- Suicidalitet - “Tankar på död och suicid, suicidförsök och genomförda suicid” (Beskow, 2000:19).
- Suicid - “En medveten, uppsåtlig, självförvållad livshotande handling som leder till döden” (Beskow, 2000:34).
- Suicidförsök - “Livshotande eller skenbart livshotande beteende i avsikt att sätta sitt liv på spel eller göra intryck av en sådan avsikt, men som inte leder till döden” (Beskow, 2000:34).
- Suicidtankar - “Allt från kortvariga till konstanta föreställningar om att ta sitt liv” (Søndergaard, 2009:19).
- Suicidnära - “När en person har allvarliga suicidtankar och/eller uppvisar suicidbeteende” (Søndergaard, 2009:19).

2. Orientering av kunskapsläget

I detta avsnitt redogör vi för kunskapsläget, vilket tillsammans med de teoretiska perspektiven kommer att utgöra det analytiska ramverket för vår studie. Det finns mycket forskning om suicid bland ungdomar, och även en del forskning som undersöker differensen mellan män och kvinnor när det kommer till suicid och tendensen att söka vård. Det finns däremot inte mycket forskning gällande skolkuratorers arbete med suicid bland ungdomar eller hur de bemöter pojkar och flickor med suicidtankar. Vi har använt oss av både nationell och internationell forskning. I vårt sökande efter tidigare forskning har vi valt att huvudsakligen fokusera på studier kring professionellt arbete med suicid samt forskning som belyser psykisk ohälsa ur genusperspektiv. För att få ett bredare perspektiv har vi valt att förutom ta med information kring skolkuratorers arbete, även beskriva professioner som är verksamma i andra yrkesgrupper (exempelvis psykologer och kuratorer som arbetar på Barn- och Ungdomspsykiatri) arbete med suicid.

2.1 Professionellt arbete med ungdomar med suicidtankar

Forskning visar att det är viktigt att studera den sociala struktur där en suicidhandling utförs, då detta ger en förståelse för den enskildes liv, där enbart suicid ses som en möjlig utväg (Lindberg, 2000). Studier visar även att de ungdomar som försöker ta sitt liv nödvändigtvis inte vill dö, utan snarare inte leva i den livssituation de befinner sig i. Ungdomar som utför suicidförsök väljer oftast ett tillvägagångssätt som är bekant för dem och med hjälpmedel som är enkla att få tag på (Søndergaard, 2009). Förståelse för denna kontext utgör en viktig faktor för suicidprevention. Analysering, problematisering och uppmärksammande av kontexten möjliggör viktiga redskap för preventivt arbete samt en reduktion av suicidantalen (Lindberg, 2000). En vanlig uppfattning bland professionella är att många ungdomar tycker det är besvärligt att tala om suicid och skäms över sina funderingar (Søndergaard, 2009).

Per Revstedt, (2014) legitimerad psykolog och psykoterapeut, och beskriver att det finns två typer av klientgrupper, vilka är de latent motiverade klienterna och de manifest motiverade klienterna. De manifest motiverade klienterna beskrivs enkla att skapa en behandlingsrelation med, och själva relationsskapandet inte tar så stor plats, medan de latent motiverade klienterna har betydligt svårare för att öppna sig för behandlaren. Detta är någonting som vi hade velat se om kuratorerna talar någonting om, samt om det på något sätt kunde vara könsbundet. Psykologen Karin Johansson (2009) menar att det är viktigt att ta ungdomar med

suicidtankar på allvar samt öppet våga tala om suicid eller suicidförsök. Hon menar att det är betydelsefullt att inge förtroende för att ungdomen ska våga öppna sig. Johansson menar även att det är bra att det är samma personer som arbetar med ungdomen för att uppnå kontinuitet. Problematiken bör dessutom kartläggas när det framkommit att en ung person har suicidtankar. Detta görs genom att komma fram till hur konkreta planerna är eller om det rör sig om funderingar av mer allmän karaktär. Hur processen gällande att utröna om planerna är diffusa eller mer konkreta har vi inte lyckats hitta någon information om. Detta är någonting som vi finner intressant att ta reda på i vår studie, då det är en viktig del i arbetet med suicid. Psykologen Lisbeth Bendtsen (2009) menar att det är viktigt att hjälpa ungdomen med att bli kvitt känslorna av skam samt få dem att förstå att det är deras negativa tankebanor och inte de själva som orsakar problematiken. Skammen bör ersättas med nya meningar så ungdomens identitet kan byggas upp på ett gynnsamt sätt.

2.2 Skolkuratorns roll för ungdomar med psykisk ohälsa

Anne-Liis Von Knorring, professor vid Uppsala Universitet inom barn och ungdomspsykiatri, (2012) menar att skolan utgör en stor del av livet för de flesta ungdomar och att en fungerande skolgång fungerar som en stark skyddsfaktor för ungdomars psykiska mående. Psykisk ohälsa riskerar att öka genom misslyckanden i skolan och genom mobbning (Von Knorring, 2012). För ungdomar med psykisk ohälsa utgör dessutom skolans elevhälsa många gånger den första kontakten med vården vilket många gånger kan bli den viktigaste (Stockholms stadsmission, 2016). Von Knorring (2012) menar att preventiva insatser inom skolan bör riktas till samtliga elever då det vanligen är vanskligt att förutse vilka elever som kommer utveckla framtida psykiska problem av tyngre grad. Författaren beskriver att det finns övergripande metoder för att förebygga detta. Några av dessa metoder innebär arbete för ett gynnsamt skolklimat, en etablerad hälsopolicy på skolan samt att systematiskt arbeta för att förbättra kvalitén på skolan. (Von Knorring, 2012).

2.3 Psykisk ohälsa bland män och kvinnor

Psykisk ohälsa manifesteras på olika sätt hos män och kvinnor utifrån de genuspositioner som genomsyrar samhället. Kvinnors psykiska ohälsa uttrycks oftare genom självskadebeteende, medan män i högre grad uttrycker sin ohälsa via risktagande och utagerande (Mårdby och Krantz 2010). Män har en tendens att använda mer aktiva metoder vid suicidförsök, som hängning, skjutning eller att hoppa från hög höjd, medan kvinnor i högre utsträckning

använder passiva metoder i form av läkemedelsintag (Von Knorring 2012, 98). Anledningen till detta svarar inte forskningen på, och vi finner det därför intressant att tala med de professionella på området om vilka mekanismer de tror kan ligga bakom denna skillnad. Kvinnors tendens att använda passiva metoder i sina suicidförsök kan enligt Mårdby och Krantz (2010, 22) tolkas som “ett rop på hjälp”, vilket gör att de i högre grad faktiskt får den hjälp de är i behov av. Hadlaczky och Wasserman (2009) beskriver att självmord och självmordsförsök många gånger handlar om att lösa ett problem och att män tenderar att lösa problem på ett mer aggressivt sätt än kvinnor som hellre löser det genom att be om hjälp eller genom att prata om det.

Tidigare studier har gjorts på ungdomar som inkommit på akutmottagning efter suicidförsök, vilka visar att pojkar generellt har haft svårare psykiska problem innan suicidförsöket jämfört med flickorna. Trots att pojkarna mådde generellt sämre visade det att pojkar i lägre grad än flickor tidigare fått hjälp för sina problem (Kotila och Lönnqvist 1988, 264-270). Vi vill undersöka huruvida kuratorerna kan se tydliga bakomliggande mekanismer som skapar denna skillnad, då detta inte är något som framkommer i studien. Studien visar även att pojkarna efter suicidförsök tenderat att vara mindre kommunikativa om anledningen till suicidförsöket än flickorna (ibid.).

I Stockholms län finns en terapimottagning som riktar sig till unga män i åldrarna 16 till 25 år. En stor del av de som kommer till mottagningen är “inåtagerande”, vilket innebär att de isolerar sig i hemmet och ägnar stor del av sin tid vid datorn. Det framkommer också att dessa unga män känner att de inte klarar av att leva upp till rådande norm kring maskulinitet (Stockholms stadsmission, 2016). Studier har visat att män i alla åldrar inte identifierar sig med psykisk ohälsa, som de ser som något feminint, utan istället benämner sin problematik som stress ses som mer maskulint, då det är ett tecken på hårt arbete (O'brien, Hart och Hunt, 2005). Forskning visar även att många unga män känner en stor skam över att visa känslor och försöker dölja att de mår dåligt. En stor andel av männen anser dessutom att de inte har tillgång till emotionellt stöd i sin närhet (Stockholms Stadsmission, 2016).

3. Teori

Vi kommer att analysera vårt empiriska material utifrån ett genusperspektiv samt med hjälp av begreppet könsnormer. Vi har valt att anlägga ett genusperspektiv eftersom vi genom

tidigare forskning har kunnat se en tydlig skillnad mellan könen gällande suicid och suicidförsök, vilket därmed indikerar att professionella kanske även utformar sina metoder utifrån detta. Flera av våra intervjufrågor behandlade hur kuratorer ser på skillnader respektive likheter i uttryckande av känslor hos flickor och pojkar, samt hur de själva förhåller sig till sina elever utifrån deras könsidentitet. Detta gjorde att vi fann genusteori väsentlig att arbeta utifrån.

Utöver genusteori vill vi även analysera den insamlade datan utifrån begreppet könsnormer, då flera av kuratorerna talar i termer om vad som uppfattas som acceptabelt och inte bland ungdomarna. Dessa teorier har hjälpt oss att förstå hur skolkuratorer arbetar med flickor respektive pojkar med suicid tendenser samt deras syn på ungdomar med denna problematik. För att ge en tydligare bild av våra analysverktyg ges här nedan en kort introduktion för vårt valda perspektiv samt begrepp.

3.1 Genus

Eva Magnusson (2002), professor i psykologi med inriktning mot genusvetenskap, beskriver genus som "en sammanfattning av hur en viss kultur ger innebörd åt det faktum att människor i allmänhet förekommer i två biologiska kön som vanligen uppfattas som radikalt olika varandra" (Magnusson, 2002). Vidare menar hon att genus kan beteckna vardagligt beteende som handlingar och beslut som vanligen är fyllda med föreställningar om fundamentala olikheter baserade på kön som central utgångspunkt. Många av dessa föreställningar sker till stor del omedvetet (ibid. 24-25). Dessa omedvetna föreställningar menar Magnusson (2002) att vi alla går och bär på och reproducerar, vilket vi finner intressant att ha i åtanke då vi analyserar vad kuratorerna har för uppfattning om elever utifrån deras könstillhörighet. Människor kategoriserar ständigt både sig själva och dem de möter utifrån kön. Hur vi definierar män och kvinnor, och vilka egenskaper de tillskrivs, varierar dock över tid och mellan olika kulturer. Kvinnliga och manliga egenskaper kan antingen betraktas som biologiska, anses tillkommit genom yttre påverkan eller en kombination av dessa synsätt. Det psykologiska könet är något som kommer inifrån och inte alltid är synbart utifrån. En alternativ syn på psykologiska skillnader mellan kön bygger på liberal jämställdhetsideologi som indikerar att kön inte behöver ha någon större betydelse. Istället är det varje enskild individs förmågor som ska sättas i fokus (Magnusson, 2002). I västerländska kulturer har egenskaper som beskrivs som kvinnliga eller manliga förefallit som naturliga och inte som konstruerade. Denna aspekt är viktig för oss att ha med i vår studie, då åsikter kring hur flickor och pojkar konstruerar tankar om psykisk ohälsa på olika sätt, också påverkar det

direkta arbetet med dem. Forskare har dock börjat ifrågasätta detta och menar att det istället är upprätthållandet av dessa kategoriseringar som bidrar till föreställningar om fundamentala skillnader mellan könen och därtill skapar differenser mellan män och kvinnor (Magnusson, 2002: 72).

Genom ett diskursivt synsätt inom genusteori anses maskulinitet respektive femininitet utgöra något som människor dagligen uppvisar i mänsklig interaktion. Utifrån detta är maskulinitet och femininitet inte något som människor föds med, istället rör det sig om att ”göra kön” där maskulinitet och femininitet ses som konsekvenser av olika beteenden och inte som orsaker av beteenden. Inom genusteorin ses det som ett faktum att samhället skapat maskulinitet och femininitet som motpoler, och att det finns en tydlig föreställning gällande att män ska känna begär till kvinnor, och kvinnor ska känna begär till män. Studier visar dessutom att män och kvinnor redan i tidig ålder får höra vad som uppfattas som lämpligt beteende och inte, så kallad könsstereotypisering. I detta ingår även en föreställning gällande att män och kvinnor har olika psykologiska drag och egenskaper som ofta står i motpol till varandra. Utifrån bilden av flickor och pojkars olika egenskaper skapas olika sätt att bemöta flickor och pojkar på utifrån deras könstillhörighet. Det kan exempelvis handla om att flickor ofta blir tröstade när de är ledsna medan pojkar istället kan bli tillsagda att skärpa sig, eller att pojkar uppmuntras till att bli självständiga på ett annat sätt än flickor (Stainton Rogers och Stainton Rogers, 2002).

På senare tid har det skett en förändring i värderingar hos män och kvinnor då det verkar ske en ”feminisering” hos unga män och en ”maskulinisering” hos unga kvinnor. En stor andel av unga män avvisar i högre grad värderingar som anses som manschauvinistiska², vilket beskrivs som en attityd som grundar sig i inställningen att mannen är överlägsen kvinnan. Samtidigt som detta sker så beskrivs hur unga kvinnor värderar sin egen framgång och mående högt och i många fall högre än männen (ibid.).

3.2 Könsnormer

Hur normer definieras beror på inom vilken vetenskap definitionen görs. Inom psykologisk vetenskap definieras normen som det som inom statistiken är representativt, medan det inom

---

² En inställning och attityd som utgår från att män är överlägsna kvinnor (Stainton Rogers och Stainton Rogers, 2002).

sociologin snarare handlar om föreställningar kring vad som är kulturellt önskvärt och anses först bli tydliga när de bryts. I samhället finns det dessutom sociala normer som starkt påverkar hur människor väljer att agera. Normer är alltid kontextberoende och skiljer sig åt beroende på i vilken samhällsgrupp eller samhällskultur de studeras genom (Svensson, 2007).

Först när män agerar i enlighet med rådande normer åstadkommer de maskulinitet samt blir betraktade av både sin omgivning och sig själva som maskulina (Magnusson, 2002 80-81). Maskulina normer är starkt förknippat med heteronormativitet som bygger på att män och kvinnor är varandras motsatser och förväntas skapa åtrå och sexuella relationer med varandra. Maskulinitet och femininitet beskrivs som starka normer i samhället som blir till förväntningar gällande hur män respektive kvinnor ska vara och bete sig (Mattsson, 2007). Maskulinitet handlar om att ta avstånd från det som avvisas från den manliga normen, exempelvis det homosexuella och femininitet. Avvikelser i för stor omfattning kan upplevas som ett ifrågasättande av de traditionella kategorierna, som blir ett hot mot den rådande ordningen och till slut mot hela samhällssystemet (Connell, 2009).

Rädslan för att erkänna misslyckanden har historiskt sett varit mer påtaglig hos män än hos kvinnor, och självkontroll ses generellt som viktigare för män. Genom historien har det funnits en tydlig norm gällande att mannen ska vara effektiv, rationell och känslomässigt sluten, medan kvinnan haft tillgång till den "intima sfären" (Ekenstam, 2007). Historiskt sett har kvinnlighet innefattat egenskaper som omtänksamhet, värme och undergivenhet (Stainton Rogers och Stainton Rogers, 2002). Dessa föreställningar gällande hur kvinnor och män förväntas bete sig kan också beskrivas som könsroller. Enligt nationalencyklopedin beskrivs begreppet könsroll som en "sammanfattande term för socialt och kulturellt betingade skillnader mellan könen vad avser beteende, värderingar, normer, föreställningar, resurser, makt och prestige". Könsroller kan påverka barn i grunden då de inrättar sociala könskategorier, som sedan präglar den sociala kategoriseringen resten av livet. Det är större chans att barn utvecklar könsstereotypa uppfattningar ifall de är uppvuxna i familjer som agerar efter traditionella könsroller (Stainton Rogers och Stainton Rogers, 2002). Det blir i vår studie intressant att undersöka hur kuratorer ser på flickor och pojkars beteenden utifrån könsroller, och om det finns några normativa föreställningar som upprätthålls utifrån hur kuratorerna beskriver flickor och pojkar.

4. Metod

I metoddelen kommer vi att beskriva hur vi har gått tillväga när vi har planerat och genomfört vår undersökning. I den tidigare forskning vi har redogjort för beskrivs ungdomar främst med orden flickor och pojkar vilket gör att vi har använt dessa ord i vår studie. När vi i vår uppsats använder termen "ungdomar" syftar vi på personer i åldern 12-20 år. Detta med anledning av att det är ungdomar i dessa åldrar våra respondenter arbetar med. Vi har valt att använda oss av beteckningen "suicid" istället för "självmord" eftersom det är detta uttryck som används i den tidigare forskning vi läst.

I detta avsnitt kommer vi att redovisa för val av metod, metodens förtjänster och begränsningar, urvalsprocess, genomförande av intervju, studiens tillförlitlighet, litteratursökning, bearbetning och analys av empiri, forskningsetiska överväganden samt ansvarsfördelning.

4.1 Val av metod

För att besvara våra forskningsfrågor har vi använt oss av kvalitativ metod då den är mer djupgående och flerdimensionell än en kvantitativ metod (Lind, 2014). Vi har valt kvalitativ metod då vi har haft för avsikt att analysera och tolka kuratorers utsagor kring sitt arbete med ungdomar med suicidtendenser. Ulla Eriksson-Zetterquist, professor i företagsekonomi och Göran Ahrne, professor i sociologi, (2011) skriver att intervjuer kan användas för att få kunskap om sociala förhållanden samt människors upplevelser och känslor vilket är det som vi har haft som målsättning i vår studie. Då vi inte haft för avsikt att generalisera eller mäta resultat anser vi att kvantitativa metoder inte hade någon relevans för vår studie.

I vår undersökning har vi använt semistrukturerade intervjuer för att samla in data om skolkuratorers upplevelser av suicidnära ungdomar samt hur de arbetar med detta.

Semistrukturerade intervjuer innebär att forskaren använder sig av en intervjuguide med ett antal förhållandevis breda teman (Bryman, 2011). Detta ger utrymme för intervjupersonernas egna personliga tolkningar av frågorna. Intervjuguiden fungerar som en mall som inte behöver följas strikt. Vi valde att använda oss av denna intervjuform då vi hade en önskan om att respondenterna skulle vara relativt flexibla i sina svar samtidigt som vi hade möjlighet att föra intervjun framåt. På detta sätt har respondenterna relativt fritt kunnat diskutera de ämnen som de ansett som viktiga utifrån studiens tema. Med denna intervjuform har det även varit

möjligt för oss att ställa följdfrågor kring det som respondenterna tog upp vilket givit ytterligare information.

4.2 Metodens förtjänster och begränsningar

Alla metoder har förtjänster och begränsningar. En svårighet vid användande av intervjuer brukar vara att rekrytera respondenter. Professionella som är verksamma inom socialt arbete har dessutom ofta en tung arbetsbörda och det är vanligt att kuratorer är verksamma på flera skolor vilket i vissa fall kan ge lite tidsutrymme för att delta i studier som denna. Detta var något vi märkte då flera av de kuratorer vi kontaktade meddelade att de gärna hade deltagit i undersökningen men att de inte hade tid. Det var även flera som meddelade att de redan hade fått förfrågningar om att delta i andra studier. För att öka våra chanser för svar kontaktade vi därför även kuratorer i mindre kommuner samt kuratorer som befinner sig på orter långt ifrån vår studieort, istället för att begränsa oss till närområden såsom Lund och Malmö. Vi ville dessutom komma i kontakt med respondenter från olika arbetsplatser, dels för att få ett variationsrikt material då arbetsmetoder kan skilja sig åt mellan verksamheter och dels för att inte riskera att respondenterna skulle känna igen varandra och därmed inte förbli anonyma.

Något som skulle kunna vara en begränsning med vår studie är att respondenternas svar tenderade att färgas av deras egna värderingar. Detta märkte vi bland annat genom att flera av dem återkom till teman som de själva var insatta och arbetade mycket med som exempelvis stresshantering, kulturella skillnader, störningar inom organisationen och tidsbrist. Detta anser Bryman (2011), forskare i samhällsforskning, vara en begränsning och menar att resultatet ofta bygger på respondenternas subjektiva uppfattningar gällande vad som är viktigt och ej. I den här studien är det dock just professionellas subjektiva åsikter som vi är ute efter, så detta har för oss enbart varit positivt. Genom en kvalitativ metod har vi fått möjlighet att få fram en mer mångfasetterad bild av behandlares tankar kring våra forskningsfrågor. Bryman (2011) menar att en fördel med intervjuer är att de rymmer en stor flexibilitet. Genom intervjuer fick vi dessutom möjligheten att anpassa frågorna efter våra preferenser. Vi upplever dessutom att intervjuerna gav oss mycket då de bidrog till information kring både vad respondenterna sa och på vilket sätt de sa det.

Vi är medvetna om att vår studie inte kommer vara replikerbar vilket även Bryman (2011) belyser som ytterligare en nackdel med kvalitativ metod. Dock anses detta vara viktigt främst inom kvantitativ forskning och är inte vad som eftersträvas i en kvalitativ forskningsstudie. Vi

är dessutom medvetna om att respondenternas svar kanske hade sett annorlunda ut vid ett annat intervjutillfälle. Detta beskriver även Zetterquist och Ahrne (2011) som menar att en begränsning med intervjuer är att de främst beskriver det tillfälle som intervjun genomfördes, respondenternas tolkningar kring frågorna samt det som tillskrev samtalet vid just den stunden.

4.3 Urval

Urvalsprinciperna i kvalitativa undersökningar skiljer sig från kvantitativa undersökningar, där det empiriska underlagets representativitet är viktigt för att kunna säkerställa empiriska samband (Lind, 2014). I kvalitativa undersökningar är det istället vanligen ett begränsat antal undersökningsenheter som ska studeras. Detta gör att det blir viktigt att få fram ett underlag som är så relevant som möjligt i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. För att få fram så väsentligt material som möjligt har vi vänt oss till professionella som arbetar direkt med ungdomar. Som vi tidigare nämnt i problemformuleringen är ungdomar den grupp där suicid ökar mest vilket gör att vi har valt att fokusera på professionella som arbetar med denna målgrupp. Vi har valt att intervjua skolkuratorer för att de har en behandlande och inte utredande funktion. I många fall är det även skolkuratorer som blir den första kontakten för ungdomar med psykisk ohälsa (Sveriges skolkuratorers förening, 2011).

Vi fick kontakt med skolkuratorer via skolors hemsidor varefter vi skickade ut förfrågningar om deltagande. Vid urvalsprocessen använde vi oss av ett icke-sannolikhetsurval. Detta beskriver Bryman (2011) som ett urval som inte är slumpmässigt då vissa enheter i populationen erhåller en större chans att bli en del av urvalet. Eftersom vi inte är intresserade av att få en generell bild av våra forskningsfrågor finns det ingen mening med att använda sig av ett sannolikhetsurval i studien där respondenterna väljs ut helt slumpmässigt. Mer specifikt har vi använt oss av ett strategiskt målinriktat urval. Bryman (2011) beskriver denna urvalstyp som en samplingsteknik där forskaren vänder sig till personer som anses vara aktuella för studiens forskningsfrågor. Vi hade som krav att den tillfrågade skulle varit verksam på skolan i minst ett år. Detta var viktigt för oss då våra intervjufrågor förutsätter att respondenten väl känner sin yrkesroll och haft flertalet samtal med elever med varierad problematik.

För att kunna besvara våra forskningsfrågor har vi intervjuat skolkuratorer som är arbetar på högstadie och gymnasieskolor och är verksamma i Skåne. Vi valde denna grupp av kuratorer

eftersom de arbetar med barn i den åldern som vi undersöker. Anledningen till att vi valde detta upptagningsområde grundar sig i att vår studieort ligger i Skåne och det skulle förenkla processen logistiskt för oss då vi ser stora fördelar med att träffa respondenterna istället för att genomföra intervjuerna via telefon, då mycket information riskerar att falla bort. Genom detta fick vi ett helhetsintryck som varit svårt att fånga över telefon. Vi fick dessutom ta del av respondenternas kroppsspråk och uttryckssätt, vilket gav oss ett mer sammanfattande intryck än vad andra intervjuformer hade kunnat göra. I urvalet föll det sig så att de respondenter vi kom i kontakt med var tre män och fyra kvinnor. Vi är medvetna om att detta urval kan få betydelse för vårt resultat och att ett urval hade kunnat generera ett annat utslag.

Vi hade för avsikt att genomföra sex till åtta intervjuer men valde att genomföra sju intervjuer då vi ansåg att vi uppnådde mättnad och märkte att det gick att se mönster i svaren. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) menar att det vanligen inte är tillräckligt att endast intervjua en eller ett fåtal personer utan det krävs åtminstone sex till åtta personer för att få empiri som är relativt oberoende av enskilda respondenternas subjektiva tolkningar kring intervjufrågorna. I de flesta fall krävs det omkring tio till femton intervjuer för att empirin ska vara representativ och därmed uppnå en mättnad. Denna mättnad uppnås när ett återkommande svarsmönster tydliggörs i ett flertal intervjuer. I det fallet genererar ytterligare intervjuer sällan ny kunskap (ibid.). Eftersom studien är på kandidatnivå har det inte funnits tillräckligt med tid för ett större antal intervjuer, vilket är en brist vi är medvetna om.

4.4 Genomförande av intervjuer

Förhållandet mellan intervjuaren och respondenten påverkas av olika faktorer som exempelvis platsen för intervjun (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2011). Med bakgrund av detta såg vi till att intervjua personen på dennes arbetsplats i lugn miljö. Vid intervjutillfällena förklarades syftet med intervjun samt information om studien för att respondenterna skulle få en tydlig bild av våra förväntningar. I de flesta fall var båda av oss närvarande vid intervjun. Vid två av intervjutillfällena kunde dock endast en av oss närvara vilket vi i efterhand kan se som problematiskt, då det lades ett alltför stort ansvar på den närvarande, som fick fungera både som observatör och intervjuare. Bryman (2011) skriver att intervjuerna helst ska spelas in och därefter skrivas ut skyndsamt. Med respondenternas tillåtelse har vi använt oss av ett ljudinspelningsprogram för att spela in intervjuerna. En av intervjuerna spelades inte in då respondenten hade en önskan om detta. Vid det tillfället kunde tyvärr endast en av oss närvara

vilket gjorde att den personen både fick ansvara för både intervju samt föra stödanteckningar. Vid de övriga intervjutillfällena utsågs en av oss till huvudansvarig för att ställa intervjufrågorna medan den andre personen förde stödanteckningar samt agerade observatör.

Respondenternas erfarenhet av att arbeta med suicid bland ungdomar var varierande men då vi anser att gränsen mellan suicidtankar och psykisk ohälsa är hårfin anpassades frågorna efter respondentens arbete. Under intervjuerna lades det fokus vid att vara uppmärksam på respondenternas berättelser och vår målsättning var att vara öppna och inte dömande. Vi såg även till att försöka att inte avbryta respondenterna utan istället bekräfta och uppmuntra dem att tala vidare.

4.5 Studiens tillförlitlighet

Kvalitativa studier bedöms efter andra kriterier gällande reliabilitet och validitet jämfört med kvantitativa studier och att de istället bör bedömas efter tillförlitlighet och äkthet.

Tillförlitlighet innebär att studien är överförbar och trovärdig (Bryman, 2011). Detta har vi försökt uppnå genom att tydligt redogöra för hur vi gått tillväga för att genomföra studien. Detta underlättar även för andra att få en förståelse för vårt arbete och därmed möjlighet att genomföra en liknande studie. Som tidigare nämnt kommer studien inte vara replikerbar men det blir möjligt att genomföra ett likartat arbete då vi har redogjort för detaljerade beskrivningar av vår studie avseende metod samt resultat. Detta underlättar även för andra att granska kvalitén på vårt arbete.

Äkthet beskrivs enligt Bryman (2011), som en rättvis bild av studien samt att deltagarna i studien ska ges en större förståelse för det fenomen som intervjun berör. Vi anser att vår studie erhåller äkthet då vi använt oss av hjälpmedel som ljudinspelare för att se till att samtlig information blir inspelad. Vi har dessutom haft som ambition att båda skulle närvara vid intervjuerna för att effektivisera arbetet då observatören samtidigt kunde föra stödanteckningar. Vid de tillfällen då båda inte kunnat närvara har den person som inte närvarade ändå tagit del av intervjun genom att lyssna på ljudinspelningen samt gå igenom de anteckningar som fördes vid intervjutillfället. Båda har dessutom varit delaktiga i transkriberingen och kodningen.

Det är svårt att uppnå fullständig objektivitet vid forskningsstudier. Det är dock viktigt att inte låta personliga värderingar påverka undersökningen (Bryman, 2011). I studien har vi haft som mål att arbeta så förutsättningslöst som möjligt samt strävat efter att inte låta arbetet påverkas av tidigare erfarenheter och subjektiva värderingar. I våra intervjuer har det dock varit svårt att vara helt objektiv, eftersom den tidigare forskning vi läst givit oss en bred förförståelse, exempelvis gällande att flickor uppfattas som verbala och hjälpsökande i högre grad än pojkar. Denna förförståelse har såklart färgat vårt tankesätt och hur vi väljer att förstå respondenternas svar. Vi har försökt att inte ställa ledande frågor för att få respondenternas egna tolkning. Detta är dock något som vi hade kunnat vara ännu bättre på. Vi upplever att det har hjälpt oss att vara två personer i arbetet, då vi kunnat ifrågasätta varandras tankar och tillsammans kunnat reflektera och diskutera kring respondenternas svar. Vi har på så vis fungerat som kvalitetsgranskare åt varandra.

4.5 Litteratursökning

I sökningen efter litteratur har vi valt att använda oss av sökmotorerna Google och Lubsearch. Vi har även använt oss av Göteborgs universitets hemsida Gupea, för att finna avhandlingar inom relevanta områden. För att få fram adekvata artiklar har vi använt oss av sökord som suicid, suicide, suicide gender, skolkurator, suicidprevention, suicide adolescent, depression gender, school, suicid ungdomar och suicidtankar. Då vi även ville undersöka fenomenet ur ett normalitetsperspektiv har vi även använt oss av sökorden könsnormer, könsnormer hälsa, gender roles, gender norms, maskulinitetsnorm och femininitet. För att få inspiration har vi även läst tidigare kandidatuppsatser som behandlar liknande forskningsområden. De uppsatserna har varit till stor hjälp då vi kunnat hitta relevanta källor i dessa uppsatserns referenslistor.

I vårt sökande efter tidigare forskning har vi lagt vikt vid att de artiklarna varit godkända av andra forskare inom samma fält, vilket vi uppnått genom att använda funktionen "peer reviewed" på LubSearch. Vi har haft för avsikt att beskriva hur professionella ser på svenska ungdomars tankar om suicid samt hur professionella i Sverige arbetar med detta. Det har dock varit viktigt för oss att även ta del av ett internationellt perspektiv, vilket vi anser att vi fått i och med användandet av både nationella och internationella källor. Då vår studie behandlar psykisk problematik i det nutida samhället så har det även varit viktigt att använda aktuella

källor. Med hjälp från bibliotekarierna på Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek vid Lunds universitet har vi även funnit litteratur som är adekvat för vår studie.

4.6 Bearbetning och analys av data

Efter att vi genomfört intervjuerna vidtog transkriberingsprocessen. Bryman (2011) skriver att det tar ungefär fem till sex timmar att transkribera en intervju som varat under en timme.

Transkribering ger den fördel att respondentens svar citeras ordagrant men bidrar till en stor mängd text. Detta är dock nödvändigt för att få ett helhetsperspektiv av intervjuerna. Vid transkribering är det viktigt att vara noggrann och uppmärksam på det som sägs för att inte viktig information ska falla bort (ibid.). För att tidseffektivisera valde vi att dela upp transkriberingen. Vi såg i första hand till att transkribera de intervjuer där vi agerade observatör för att vi båda skulle få en så stor insyn som möjligt i svaren.

Den stora mängd text som transkriberingen leder till behöver reduceras då det inte finns tillräckligt med plats i studien för att få med allt. Den empiri som väljs ut ska vara representativ för det insamlade materialet. Det finns vissa svårigheter med att generalisera kvalitativa intervjuer och generaliserbarhet ska heller inte eftersträvas i kvalitativa studier. Det kan däremot finnas en mening med att kunna göra generaliseringsanspråk för att öka pålitligheten hos studien (Ahrne och Svensson, 2011). För att göra detta har vi valt ut det material flera respondenter är överens om, och även material där respondenterna talar om samma tema, men där deras åsikter skiljer sig åt. Vi har valt bort det material vi inte fann relevant i förhållande till våra forskningsfrågor. Vi har även valt bort material som respondenterna aktivt bett oss att inte ha med i studien. Det var svårt att avgränsa och välja ut relevant fakta ur den stora textmassan. Vi såg det dock även som en stor fördel att vi hade så pass mycket text att bearbeta då det gav oss ett brett uppslag att arbeta med.

Kodningen vidtar när empirin har samlats in vilket innebär att datan ordnas för att belysa samband och olika mönster. Vid kodning sorteras empirin utifrån begrepp eller kategorier (Jönsson, 2010). Vi har ordnat vårt material efter vår intervjuguide med tillhörande frågor för att på så vis ta reda på samband för ytterligare analys. De huvudteman som vi valde att använda oss av i vår kodning var: kuratorns upplevelser av suicidtankar hos pojkar och flickor, arbetssätt med pojkar respektive flickor, kuratorns syn på den egna rollen, maskulinitet, femininitet samt gemensamma nämnare för suicidbenägna. Dessa teman valde

vi eftersom det var de mönster som utmärkte sig. För att underlätta kodningen använde vi oss av färgkodning, där vi gav våra olika teman varsin färg för att synliggöra dessa. Vidare ordnades texterna under de olika kategorierna.

4.7 Forskningsetiska överväganden

Innan vi talade med våra intervjupersoner genomförde vi en pilotstudie med en bekant som är verksam inom socialt arbete. Genom detta fick vi svar på om intervjuguiden var användbar, eller om frågorna kunde uppfattas som svårtydiga eller obehagliga. Forskning som kan innebära någon form av skada (exempelvis stress) för deltagarna är enligt Vetenskapsrådet (2002) oacceptabelt. För att minimera risken för att respondenterna skulle uppleva någon form av skada har vi bedrivit kontakten med dem utifrån vetenskapsrådets fyra etiska grundprinciper (Vetenskapsrådet, 2002).

Grundprinciperna ser olika ut beroende på inom vilket område forskningen görs. I samhällsvetenskaplig forskning talas det om individskyddskravet, som kan konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav vilka är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Bryman, 2011). Vi har skickat ut informationsmail till studiens respondenter där vi informerat om studiens syfte och att deltagarna när som helst har möjlighet att avsluta sin medverkan. Vi har därmed uppnått informationskravet. Vi har även försäkrat oss om att respondenterna är medvetna om detta. Under intervjuerna har vi bett om kuratorernas samtycke för delaktighet samt inspelning av intervjun för att följa samtyckeskravet. Vi har uppnått konfidentialitetskravet genom att avidentifiera samt anonymisera deltagarnas personliga uppgifter och arbetsplatser. Slutligen har vi i enlighet med nyttjandekravet enbart använt informationen vi fått i just denna studie och sedan raderat ljudinspelningar samt dokument.

4.8 Ansvarsfördelning

Ett av våra mål har varit att skapa en så sammanhängande studie som möjligt. Detta har bidragit till att vår målsättning har varit att skriva större delen av arbetet tillsammans. Inledningsvis arbetade vi tillsammans med att formulera syfte och frågeställningar. Vi sökte därefter gemensamt efter fakta och tidigare forskningsstudier för att få fram relevant

information kring vårt forskningsämne. Vårt arbete har genomsyrats av en öppen dialog och vi har tillsammans arbetat fram strukturen och upplägget av vår studie samt inväntat den andre personens godkännande för vidare beslut. Det har varit viktigt för oss att båda ska stå bakom studien och att ingen ska ha känt sig förbisedd.

För att tidseffektivisera valde vi att dela upp vissa avsnitt. När vi hade kommit fram till vilken grupp av respondenter vi ville inrikta oss på påbörjades ett uppsökningsarbete för att komma i kontakt med dessa. Vi fördelade olika områden i Skåne mellan oss och tog kontakt med de kuratorer vars kontaktuppgifter stod utskrivna på skolornas hemsidor. Vårt mål var att genomföra samtliga intervjuer gemensamt men då detta tyvärr inte var möjligt genomförde vi varsin intervju på egen hand. För att effektivisera arbetet ytterligare delades transkriberingen upp då vi transkriberade tre respektive fyra intervjuer var. Eftersom en av intervjuerna var betydligt längre än de övriga ansåg vi att transkriberingen fördelades jämt mellan oss då det rörde sig om ungefär lika stor textmassa. Vi delade även upp kodningen och för att få en större insyn i samtliga intervjuer valde vi att koda de intervjuer som den andre personen hade transkriberat.

Uppsatsens övriga delar; kunskapsorientering, teori, metod, analys samt slutdiskussion skrevs tillsammans. Efter att samtliga delar av uppsatsen var färdigskrivna korrekturläste vi gemensamt hela uppsatsen vid tre tillfällen. Detta för att upptäcka eventuella språkliga brister samt se till att arbetet var genomarbetat. Detta gör att hela arbetet representeras av båda författarna då vi båda tagit del av och skrivit uppsatsens samtliga delar.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för det empiriska material intervjuerna har genererat. Vi har analyserat materialet utifrån två övergripande teman: skolkuratorers upplevelser och erfarenheter av suicidtankar hos pojkar och flickor samt skolkuratorers arbete med suicidnära pojkar och flickor. Vi har genomfört vår analys med stöd av tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter. För att anonymisera våra respondenter har vi använt oss av fiktiva namn.

5.1 Kuratorns erfarenheter av suicidtankar hos pojkar och flickor

I det här avsnittet kommer vi att belysa kuratorernas inställning till vad suicidtankar är, hur ungdomar uttrycker suicidtendenser och psykisk ohälsa utifrån könstillhörighet, kuratorers språkbruk gällande flickor och pojkar samt vad könsnormer kan ha för påverkan hos ungdomar med denna problematik.

5. 1.1 Hur uttrycks suicidtankar bland ungdomar?

De flesta av respondenterna har i arbetet som skolkurator kommit i kontakt med både pojkar och flickor som talat om suicid. En av respondenterna uppger att hon talar med ungdomar om det i princip varje vecka medan en annan respondent menar att detta är något som sällan uppkommer i samtalen. Intervjuerna uppvisar blandade uppfattningar gällande huruvida det finns skillnader i hur flickor och pojkar uttrycker suicidtankar. Men vad menar egentligen kuratorerna när de berättar att de i sitt arbete pratar med elever som har suicidtankar? Hur kuratorerna beskriver elevers tankar kring att ta sitt liv är varierande. Olof, Johan och Agnes skiljer på tankar som handlar om livets upphörande och tankar på suicid. Olof beskriver att de ungdomar han träffar ofta talar i termer av att de har en önskan om att “tas bort” eller att de “inte pallar längre”, medan Agnes berättar att ungdomar kan beskriva tankar om döden som “mörka” eller “konstiga”. Olof menar att det är viktigt för honom att fråga om ungdomen som ger uttryck för sådana tankar vill ta livet av sig. Olof gör därmed en distinktion mellan tankar om döden och tankar om självmord.

På frågan om kuratorerna har upplevt att pojkar och flickor uttrycker suicidtankar olika svarar de flesta spontant att de inte ser någon skillnad. Under samtalsgången berättar dock flera respondenter att de har märkt av en könsskillnad i hur tankarna formuleras. Flera av respondenterna menar att pojkar många gånger har svårare att sätta ord på sina känslor och att det är viktigt att påbörja arbetet med dem där. Johan uppger exempelvis att flickor för det mesta är mer avancerade i sitt sätt att uttrycka sig och generellt sett tydligare verbaliserar om de tänker på suicid eller om det rör sig om existentiella tankar, medan pojkar generellt inte gör någon distinktion däremellan. Agnes menar att flickor uppmuntras till att vara verbala på ett annat sätt än pojkar vilket är tydligt redan i tidig ålder. Hon menar att flickor får ett stort övertag genom detta vilket kan leda till att pojkar känner sig maktlösa och att detta fenomen blir allt tydligare ju äldre barnen blir. Detta kan kopplas till genusteorin som menar att flickor uppmuntras på ett annat sätt än pojkar som ofta blir tillsagda och förväntas kunna sköta sig själva (Stainton Rogers och Stainton Rogers, 2002).

Flera respondenter menar att en stor andel pojkar upplevs som obekväma i situationer där de förväntas yttra sina inre tankar och känslor. Detta belyses även vid normer kring maskulinitet, där mannen genom historien anses som känslomässigt sluten medan kvinnor förväntas tala om sitt privatliv på ett annat sätt (Ekenstam, 2007). Agnes beskriver att flera av de pojkar hon kommer i kontakt med använder våld som uttryckssätt när orden inte räcker till. Hon menar att detta hade kunnat förändras om de haft en större förmåga att tala om sitt mående. Vidare tror Agnes att det kan vara viktigt att börja lära pojkar redan från att de är små att kunna sätta ord på känslor så att det inte blir främmande för dem. Flera respondenter uppger dessutom att pojkar tenderar att beskriva sin ohälsa i konkreta och somatiska termer, exempelvis att de har ont i huvudet eller är stressade, vilket stämmer överens med O'Brien, Hart och Hunt (2005) som menar att män har svårt att identifiera sig med psykisk ohälsa och gärna beskriver ohälsan som något som verkar mer manligt, till exempel att vara stressad, då detta är ett tecken på ett aktivt liv.

5.1.2 Maskulinitet och psykisk ohälsa

Flickors sätt att beskriva sin oro och ohälsa framträder i intervjuerna som normativt, då de flesta kuratorer talar om pojkar som avvikande i hur de uttrycker psykisk ohälsa. Detta visar sig också i antagandet att det är viktigt att *prata* och *sätta ord* på känslor. Jessica menar att pojkar förväntas "bita ihop" på ett annat sätt än flickor, och själva hantera sina problem. Hon menar att pojkar många gånger säger att allting kommer ordna sig och utåt sett har en mer avslappnad attityd. Jessica uppger dock att pojkar oroar sig precis lika mycket som flickor, även om de inte uttrycker detta. Samtidigt som hon menar att det är pojkars attityd utåt som får omgivningen att tro att de inte mår lika dåligt som flickor, så insinuerar Johan att en del pojkar ibland inte är medvetna om att de inte mår bra. Han upplever att flertalet pojkar blir förvånade när de kommer underfund med att de lider av psykisk ohälsa. Johan får dessutom ofta uppfattningen att de inte är medvetna om sin problematik förrän samtalet förs in på hur de värderar sina liv.

Tendensen att vara omedveten om sin psykiska problematik hade kunnat vara en förklaring till vad Kotila och Lönnqvist (1998) beskriver, nämligen att pojkar som begått suicidförsök i lägre grad än flickor fått hjälp för sitt mående sedan tidigare. Denna information blir värdefull då det innebär att pojkar som varit omedvetna om sin problematik plötsligt kan drabbas av insikten att de inte mår bra, och då vidta drastiska åtgärder. Detta stämmer överens med den

bild Jessica har av utåt sett välmående pojkar, som enligt henne plötsligt "försvunnit" via suicid, utan att omgivningen insåg att något var fel. Det går alltså att se en skillnad mellan Jessicas och Johans förklaringar till pojkars ovilja att uttrycka känslor. Jessica beskriver att pojkar inte vet *hur* de ska tala om ohälsa, medan Johan i motsats till detta beskriver att det inte handlar om att de inte vet hur de ska tala om det, utan snarare om att de inte är medvetna om att de lider av psykisk ohälsa.

Respondenterna talar i likhet med Mårdby och Krantz (2010) om samhällsstrukturer, könsnormer och genus som bakomliggande orsak till att pojkar många gånger håller känslorna inom sig vilket kan resultera i depressioner och negativa känslor innan omgivningen hinner ingripa. Detta har även likheter med Hadlaczky och Wassermans (2009) studie, angående att män och kvinnor i olika åldrar uttrycker psykisk ohälsa på olika vis, vilket gör det svårare för omgivningen att fånga upp män med denna problematik. I materialet framkommer en uppfattning gällande att många pojkar kan känna en press till att leva upp till rollen som "man", och att de agerar utifrån sina egna ideal gällande hur en man ska vara. Enligt maskulinitetsnormer blir män betraktade som maskulina först när de agerar i enlighet med rådande normer kring hur en man ska vara. Detta inkluderar bland annat beteenden som självständighet, dominans och aggressivitet (Magnusson, 2002, Mattsson, 2007). Det är just dessa beteenden som Johan beskriver är viktigt för honom att arbeta med när han ser dem hos ungdomar. Han beskriver hur han försöker problematisera pojkars bild av vad manlighet är, och att det skapar stor förvirring hos vissa pojkar när Johan ifrågasätter vad som är manligt och inte.

Studier visar att det framförallt är män som skäms över sin psykiska ohälsa då den inte hänger ihop med den av samhället konstruerade bilden av mannen som stark och osårbar (O'Brien, Hart och Hunt 2005). Johan beskriver i nedanstående citat sin upplevelse gällande att många pojkar inte vill se att deras låga självförtroende kan vara en anledning till nedstämdhet, vilket han menar beror på att ett lågt självförtroende ses som omanligt.

Tyvärr är det så att du ska inte visa dig svag, och killarna har aldrig ens tänkt på att det kanske är problem med självförtroendet i samband med deras nedstämdhet, och att en bristande självbild lett till nedstämdhet. Därför kan de nästan bli påkomna med att "okej, det kanske är lite suicidtankar, du kanske har

det, därför du drogar, därför du betar dig illa mot mamma och pappa, kanske för att du mår så pass dåligt

Vid vidare analys skulle pojkars tendenser att vara omedvetna om sin psykiska problematik bero på att bilden som psykiskt instabil kolliderar med deras verklighetsuppfattning om sig själva som män. Då det manliga idealet historiskt sett varit att bete sig känslomässigt kontrollerat, som Ekenstam (2007) beskriver, så går det att se att pojkar som försöker leva upp till ett ideal om manlighet inte eftersträvar att uttrycka instabilitet, som då blir manlighetens motsats.

5.1.3 Språket som bärare av normativa föreställningar

Elin berättar att hon i sitt arbete flera gånger varit med om att hennes första kontakt med pojkar har varit efter att de gjort allvarliga suicidförsök. I intervjumaterialet ser vi flera återkommande resonemang i respondenternas svar angående hur valet av metod vid suicidförsök kan kopplas till genus. Mårdby & Krantz (2010) beskriver att pojkar vanligtvis använder metoder som hängning och användning av vapen, medan flickor använder metoder som läkemedelsintag. När respondenterna beskriver skillnaden i suicidmetoder använder de begrepp som tydligt kan kopplas till Mattssons (2007) teori om hur vi genom vårt språk reproducerar rådande könsnormer.

När respondenterna svarar på vår fråga gällande om de anser att suicidmetoderna skiljer sig mellan flickor och pojkar talar de om aktiva och passiva metoder. Att definiera mäns handlingar som aktiva och kvinnors som passiva är något som Stainton Rogers och Stainton Rogers (2002) beskriver som en vanlig form av normativa föreställningar utifrån könsroller. De insinuerar att det finns vissa egenskaper som beskrivs som manliga respektive kvinnliga. Detta är dessutom något som vi kan urskilja i vårt intervjumaterial, där det framkommer en föreställning gällande att pojkar är mer praktiskt lagda och många gånger ser suicidförsök som den enda utvägen, medan flickor istället är mer passiva och i högre grad vill finna en lösning på sina problem. Detta beskrivs även av Mårdby & Krantz (2010) som menar att flickors tendens att använda mer passiva metoder bidrar till att de lättare får hjälp. Det är här intressant att reflektera över om flickor som använt sig av mer aktiva metoder hade benämnts som praktiska, eller om något annat ord hade använts i det fallet. Hade en flicka som använt sig av en aktiv metod beskrivits som praktisk, eller hade hon kanske snarare beskrivits som dramatisk?

Jag har en uppfattning om att det finns mer drama i flickors liv och man är mer uppmärksamhetstörstig, jag tror att de kanske inte har ambitionen att ta sitt liv, utan man gör något för att få uppmärksamhet, se mig hör mig. (Elin)

Ordet ”dramatisk” används nämligen av flera kuratorer när de pratar om flickors beteende vid psykisk ohälsa, men aldrig om pojkars. Bland kuratorerna talas det om pojkars sätt att uttrycka aggressivitet istället för att tala om sina känslor, vilket av Mattsson (2007) beskrivs som rådande norm gällande hur män och kvinnor förväntas bete sig, att flickor är mer känsliga medan pojkar är mer aktiva och aggressiva. Samtidigt som kuratorerna benämner pojkar med psykisk ohälsa som utåtagerande talar de om flickor som dramatiska. Ordet aggressiv används inte i någon av intervjuerna om en flicka, likaså använder ingen respondent ordet dramatisk om pojkar. Pojkars aggressivitet som uttryck för psykisk ohälsa uttrycks i termer av en varningsklocka. Flickors dramatiska beteende beskrivs istället som att det ofta är ett uttryck för att få uppmärksamhet, vilket kuratorerna hävdar är viktigt att de får, precis som Johansson (2009) beskriver, då hon menar att det är viktigt att föra en öppen dialog om psykisk ohälsa. Elin menar att hon ogillar att generalisera utifrån könstillhörighet, men att dramatiskt beteende är något som förekommer oftare i flickors liv än pojkars. Detta sätt att beskriva flickor som dramatiska blir intressant med tanke på den information Mårdby och Krantz (2010) presenterar angående pojkar som utagerande, men inte flickor. När kuratorerna pratar om att ”söka uppmärksamhet” bland flickor så är det aldrig genom aggressivt beteende, utan det kan istället röra sig om att skriva om sin ohälsa på sociala medier eller att till och med hota om självmord.

5.1.4 Ångest som identitet

Det insamlade materialet påvisar inte endast svårigheter med att ha ett gemensamt språk med eleven, utan även kuratorernas svårigheter med att förstå om elevens ohälsa är konkret, eller om det till stor del handlar om en vilja att skapa en identitet. Karin beskriver problematiken kring att avgöra vad eleven känner och tänker på följande vis:

De säger att de har ångest, men det är svårt att avgöra om de har det för att vännerna har det eller för att de faktiskt har det. Är detta verkligen panikångest eller är det en smitta? Självmord är smittsamt. Självmordsförsök är smittsamma.

Flera av kuratorerna reflekterar över om psykisk ohälsa kan överföras från individ till individ, och att denna trend framför allt finns i flickors vänskapskretsar. När kuratorerna beskriver detta syftar de inte på att dessa flickor mår bra egentligen, utan snarare att de har problem men är omedvetna om sin egen problematik och därför "tar över" sina vänners problem. Detta blir intressant då kuratorerna samtidigt talar om pojkar som omedvetna om sin ohälsa, medan flickor är medvetna om den. I materialet framkommer alltså en bild av att pojkar som inte är medvetna om anledningen till sin problematik ofta talar om somatisk problematik, medan flickor som inte är medvetna om vad som är fel, i högre grad applicerar vänners problem på sig själva. Respondenterna tar upp att det vid dessa situationer är viktigt att eleven alltid får stöd, och att ett sådant beteende aldrig får avvisas som uppmärksamhetskrävande, då en ungdom som mår bra aldrig uttrycker att denne skulle lida av ohälsa. Olof beskriver ett exempel som motsäger tesen att detta fenomen främst förekommer i flickors bekantskapskretsar, vilket då även motsäger tidigare studier gällande att män inte identifierar sig med psykisk ohälsa då det ses som feminint (O'Brien, Hart & Hunt, 2005). Olof berättar om en situation där han träffade en pojke som insett att han hade ångest, och snart hade även alla pojkens vänner ångest och liknande problematik som denne pojke. Tillsammans ville pojken och hans vänner få hjälp av Olof att starta en samtalsgrupp om ångest.

Då kände jag att idén låter bra vid första anblick men när jag då såg hur mekaniken höll på att ske så skulle det vara ett enda grävande på fläcken varhelst det finns en mörk fläck, låt oss gräva i den så djupt vi kan komma.

I denna bekantskapskrets blev det, enligt Olof, en norm att må dåligt. Som tidigare nämnt menar respondenterna att ingen elev som mår bra går in i dessa kretsar. De menar även att det blir problem när det bland dessa ofta biter sig fast en identitet av psykisk ohälsa hos elever, som Jessica menar är svår att jobba bort. Johan menar att alla ungdomar kämpar med att forma en identitet under tonåren, och att själva faktumet att ha en identitet kan bli viktigare än vad identiteten i sig innebär. Jessica menar att det i flickors bekantskapskretsar ibland kan talas så pass mycket om ångest att de ber sina vänner tala med kuratorn, då de inte orkar lyssna längre. Jessica beskriver att det i dessa situationer har blivit en negativ norm i bekantskapskretsen, precis som Olof beskriver är vanligt. Även Elin talar om ångest som en identitetsskapande norm i vissa bekantskapskretsar, men har till skillnad från Olof och Jessica en bild av att samtal om ångest och suicid i vänskapskretsar kan vara suicidhämmande, och beskriver att det är i de vänskapskretsarna där samtal om suicid inte finns på kartan som

suicid ofta begås. Tendenserna vi kan se här står i motsats till den tidigare forskning som finns som belyser att det alltid varit, och fortfarande är, skambelagt att prata om psykisk ohälsa (Søndergard, 2009).

5.2 Skolkuratorns arbete med suicidnära flickor och pojkar

I detta stycke kommer vi att redogöra för skolkuratorernas arbete med suicidnära elever. Vi kommer beskriva vilka elever som söker sig till kuratorn, hur kontakten mellan kuratorn och eleverna ser ut, vad faktorer som könstillhörighet kan ha för påverkan för kuratorernas arbete, olika arbetsmetoder, vikten av att tala om suicid samt kuratorernas reflektioner kring elever som de inte får kontakt med.

5.2.1 Vilka söker stöd hos skolkuratorn?

Vi har tidigare beskrivit kuratorers upplevelse av att pojkar har svårare att börja tala om sina känslor. Men vilka elever är det då egentligen som besöker kuratorn? Vissa av respondenterna uppger att det generellt är fler flickor som kommer självmant medan en större andel pojkar kommer i kontakt med kuratorn genom att en lärare eller vuxen brett kuratorn att kontakta eleven. Två av respondenterna uppger att de enbart har längre samtalskontakter med flickor, och att få pojkar kommer till dem på egen hand. Detta är någonting som går i linje med den forskning som utförts av Kotila & Lönnqvist (1998) som belyser att unga flickor i högre grad haft samtalskontakter innan de begår ett suicidförsök än vad pojkar har. Samtidigt som några av respondenterna ser en mycket stor skillnad gällande vilka som söker stöd hos kuratorn, så menar andra respondenter att det överhuvud taget inte går att säga om flickor eller pojkar söker mest stöd, då de anser sig ha lika många pojkar som flickor som söker hjälp.

Karin och Agnes beskriver att det har skett en förändring i samhället, då de båda märker av en stor skillnad i könsfördelningen nu än för flera år sedan. De menar att det fortfarande är en större mängd flickor som söker sig till dem, men att det är betydligt fler pojkar som kommer nu än för några år sedan. Detta kan ha att göra med den "feminisering" av pojkar och "maskulinisering" av flickor, som beskrivs av Stainton Rogers och Stainton Rogers (2002) då de menar att män har börjat visa sidor av sig själva som tidigare ansetts som feminina. Karin tror att det har att göra med att det fokuseras mer på att normalisera psykisk ohälsa i

allmänhet och att det inte anses vara lika skambelagt att gå till kuratorn nu som det tidigare varit. Samtliga respondenter beskriver att psykisk ohälsa blivit mer normaliserat, både bland pojkar och flickor. Jessica håller dock inte med, och menar att det fortfarande krävs stora samhällsförändringar för att psykisk ohälsa bland pojkar ska normaliseras. Det går alltså att se olikheter i kuratorernas svar angående vem som söker stöd, vilket blir intressant att reflektera över. Vi har försökt leta efter mönster i detta, där vi utgått både från om det kan vara kopplat till eleverna eller kuratorernas kön, kuratorns sätt att "marknadsföra" sig själv på skolan samt reflekterat över om områdena där kuratorerna är verksamma kan spela in, men utan att finna en förklaring.

5.2.2 Kuratorernas könstillhörighet som påverkande faktor

Det mönster som är synligt bland respondenternas svar är att kuratorernas könstillhörighet kan ha en påverkan på vilka elever som väljer att söka hjälp. Majoriteten av våra kvinnliga respondenter menar att flickor kommer till dem i större utsträckning än pojkar, medan samtliga manliga respondenter hävdar att det inte finns någon skillnad gällande i vilken utsträckning flickor och pojkar söker sig till dem. Johan har en uppfattning om att flickor har enklare att prata med manliga kuratorer än vad pojkar har att prata med kvinnliga kuratorer, vilket skulle kunna vara en anledning till att könsfördelningen är mer jämställd hos de manliga kuratorerna.

Elin upplever att hon har kontakt med lika många pojkar som flickor, men poängterar att kuratorns egen könstillhörighet kan påverka hur kontakten med eleverna ser ut. Hon menar att hennes egen könstillhörighet kunde komma i vägen för arbetet när hon var yngre. Med detta syftar hon på att det fanns en större svårighet i att komma i kontakt med ungdomar då hon var yngre. Detta gällde speciellt unga pojkar, då hon upplever att de förut såg henne som en kvinna, medan hon idag kan uppleva att ungdomarna ser henne mer som en institution vilket idag underlättar hennes arbete. Det går här att göra en koppling till de normer som beskrivs av Mattsson (2007) gällande att kvinnor förväntas attrahera samt begära män och män förväntas attrahera samt begära kvinnor. Ett annat sätt att se på detta hade kunnat vara genom att applicera Connells (2009) uttalande gällande att maskulinitet grundas på ett avståndstagande till vad som kan uppfattas som feminint. För vidare analys hade det kunnat reflekteras över om en kvinnlig kurator skulle kunna försvåra för pojkar att ta kontakt, då stödsamtal med en kvinna hade kunnat uppfattas som ett alltför stort avståndstagande från vad som ses som maskulint.

5.2.3 Bemötande utifrån ungdomens könstillhörighet

Markus menar att det finns både flickor och pojkar som har lätt respektive svårt för att uttrycka sig och menar att han inte märkt av någon skillnad vad gäller könstillhörighet. I kontrast till forskning kring att människor ständigt kategoriserar personerna de möter utifrån kön (Magnusson, 2002) menar han att det istället är behovet hos varje enskild individ han lägger fokus vid. Markus menar att människors beteende styrs av miljö och uppväxtförhållanden, och inte av könstillhörighet. Han håller därmed inte med om att män är mer praktiskt lagda medan kvinnor tenderar att vara passiva, som följande utdrag illustrerar:

Det enda jag kan tänka mig är att pojkar i uppväxten tar del av mer våldsamma intryck och snabbare beslut, man blir mer praktisk. Jag är helt säker på att det finns kvinnor som slänger sig framför tåg också. Det finns ju rosa pojkar och blåa flickor.

För Markus är det viktigt att möta personen där den är och inte utifrån personens könstillhörighet, vilket även flera andra kuratorer talar om. Detta uttalande kan kopplas till en liberal jämställdhetsideologi (Magnusson, 2002) som påvisar att kön inte alltid behöver ha någon särskild innebörd och att det, precis som Markus menar, är individens enskilda behov som ska stå i centrum. Enligt teorin om genus (ibid.) kan karaktärsdrag som anses vara feminina respektive maskulina betraktas av samhället som biologiska eller som Markus menar, att de tillkommit genom yttre påverkan.

De flesta kuratorer uttrycker att de inte vill se att de själva skulle bemöta flickor och pojkar på olika sätt, utan att det alltid är individen och inte könstillhörigheten som ska stå i fokus för deras arbete. Detta blir intressant då flera av kuratorerna samtidigt uttrycker att flickor och pojkar generellt har olika sätt att tala om psykisk ohälsa, och även söker stöd för sin psykiska ohälsa i olika mån. Det går här att reflektera i om det hade kunnat finnas ett värde i att faktiskt bemöta flickor och pojkar till viss del utifrån könstillhörighet. Johan uppfattar att det finns en ovilja bland professionella att tala om skillnader mellan flickor och pojkar, och uppfattar att detta beror på en rädsla hos professionella att inte verka genusmedvetna. Han illustrerar detta i följande citat:

Folk är så jävla skitnödiga när det kommer till att prata om genus. Prata om pojkar och flickor, det gör man utifrån statistik men vi ska helst inte göra det, för vi ska vara lite över det där. Det blir lite löjligt när statistiken säger att det är skillnad och vi inte kan prata om det ur ett genusperspektiv för att man vill vara feminist men enligt mig är det felriktad feminism, då har man inte fattat vad feminism innebär.

Johan upplever att det blir underligt att känna till den forskning som finns gällande pojkars dolda ohälsa, men att inte kunna prata om hur bemötandet hade kunnat utformas på olika sätt för pojkar och flickor. Johan menar att kuratorernas önskan om att agera jämställt sätts framför flickor och pojkars behov av bemötande. Enligt Johan är det inte ett jämställt arbetssätt att, som han uttrycker det, förneka den forskning som finns gällande flickor och pojkars olikheter när det kommer till psykisk ohälsa. Han menar att pojkar och flickor många gånger har skilda förutsättningar men att det inte är något som det talas högt om.

Det går att se tendenser till att majoriteten av respondenterna upplever flickor och pojkar som olika i sitt tal och sitt kontaktsökande gällande psykisk ohälsa, men att det finns en önskan om att inte behandla flickor och pojkar olika utifrån kön, utan att se individen istället för könet. Efter en stunds betänkande tar en del kuratorer upp att de bemöter utifrån könstillhörighet utan att de tidigare reflekterat över det. I materialet kan vi se att flera respondenter upplever att det är svårt för en del pojkar att endast sitta ner och berätta om sitt mående och att kuratorerna oftare tar initiativ till att hitta på aktiviteter med pojkarna, exempelvis att gå på en promenad eller spela fotboll tillsammans samtidigt som de samtalar. Detta är en metod som inte i lika hög grad används med flickor, då kuratorerna upplever att de flesta flickor inte har några svårigheter när det kommer till att sitta ner och prata.

Respondenterna är överens om att skillnader mellan flickor och pojkar i uttryckssätt vid psykisk ohälsa inte är något som tagits upp på vare sig vidareutbildningar eller så kallade kuratorsträffar. Få av respondenterna upplever att de tidigare reflekterat över att det kan vara av värde att bemöta flickor och pojkar på olika sätt, med bakgrund i den forskning som finns gällande olika uttryckssätt vid psykisk ohälsa och tillvägagångsmetoder vid suicid. Det råder delade meningar gällande om ämnet med olika bemötande utifrån kön är någonting som bör tas upp på vidareutbildningar eller om det snarare tenderar att förstärka de normer som finns kring flickor och pojkars olikheter.

5.2.4 Metoder och arbetssätt

De kuratorer som vi intervjuat har olika sätt att arbeta med ungdomar som uttrycker svår psykisk ohälsa och tankar på suicid. Agnes menar att det för henne som kurator blir viktigt att normalisera de tankar ungdomarna hon möter har kring liv och död. Det blir även viktigt för henne att prata med eleven om att det är tankar som i princip alla människor funderar över någon gång under livet, istället för att utgå från att det är tankar kring att ta sitt eget liv som eleven uttrycker. På liknande sätt menar Olof att det är av värde att avdramatisera samtal om suicid för att det ska bli mer accepterat att tala om. Samtliga respondenter uppger att det är viktigt att undersöka vidare i de mörka tankar ungdomarna har och materialet visar att alliansskapande är av vikt för denna process. Detta stämmer överens med den tidigare forskning vi har läst som pekar på att det är viktigt att bygga ett förtroende gentemot ungdomen för att denne ska få viljan att samarbeta genom att öppna sig (Johansson, 2009). Johan uppger att arbetet blir betydligt enklare ifall eleverna själva har valt att ta kontakt då det förenklar processen att komma fram till kärnproblemet. I övriga fall behövs en något längre alliansfas för att inge förtroende innan eleven har viljan att börja prata.

Fenomenet "startsträcka" är något som återkommer i den insamlade datan, och beskrivs som att det under de första samtalen ofta talas om konkreta problem som att eleverna har det svårt i skolan eller sover dåligt, men att det ofta visar sig att problemet som tagits upp under startsträckan sällan är kärnproblemet. Hadlaczky & Wasserman (2009) menar att män ofta talar om somatiska åkommor som huvudvärk eller sömnsvårigheter, vilket skapar dilemman för behandlarna då de har svårt att förstå vad männens egentliga problem är. Detta är något flera av våra respondenter belyser då de talar om att ovan nämnda startsträcka främst förekommer i samtal med pojkar vilket några av kuratorerna upplever som en rädsla från pojkarnas sida att betraktas som svaga. Fenomenet startsträcka kan jämföras med hur Revstedt (2014) beskriver att vissa klienter är lättare att forma en behandlingsrelation med och behandlingen kan då snabbt börja, och att det i andra fall tar lång tid att utveckla en behandlingsrelation, vilket leder till att det hos vissa klienter behövs mycket lång tid för att behandlingen ska kunna påbörjas. Detta går även att kopplas till om eleven själv valt att komma till kuratorn, eller om eleven blivit uppmanad av en lärare att gå till kuratorn. Flera kuratorer återkommer till att den egna motivationen är det som gör elever lätta att samtala och arbeta med, vilket även Revstedt (2014) menar är avgörande. För att eleven ska ha motivation

belyses det i materialet att denne själv måste vara medveten om att det finns någon form av problematik denne vill arbeta med.

Bendtsen (2009) beskriver att det alltid är viktigt vid samtal om liv och död att försöka utröna om ungdomen har konkreta tankar på att ta sitt liv, eller om tankarna är av mer diffus karaktär. Hur arbetar egentligen kuratorerna med detta? Respondenterna använder sig av olika metoder i sitt arbete med ungdomar med suicidtankar eller svår psykisk ohälsa. En del arbetar enbart med samtal samt metoder som de själva utformat genom egen erfarenhet. Flera kuratorer uppger att de använder sig av självskattningsskalor där eleven själv får "skatta" sitt mående på en skala som tydliggör olika nivåer av måendet. De kuratorer som använder sig av skalor uppger att de inte arbetar olika med flickor och pojkar då de anser att personens kön inte har någon betydelse utan att det brukar underlätta för de flesta elever, då de får något konkret att utgå från.

En kurator använder sig av känslokartor som underlättar för eleverna att sätta ord på sina känslor, vilket han menar är prioritet nummer ett i samtal, då många elever inte vet vilka känslor det är de känner. Genom kartorna får eleverna stöd med att uttrycka sina känslor. Det har tidigare nämnts att flera respondenter är inne på terminologins betydelse, och de syftar på att det skapar problem när ungdomar använder ord som ångest och depression utan att vara medvetna om vad orden innebär och om orden är vad de egentligen menar.

Markus menar att det är viktigt att ta reda på vad en ungdom menar med exempelvis begreppet ångest eller ilska för att kuratorn och eleven ska kunna veta vad varje ord har för innebörd. Han menar att språket med tiden förstärks, och att allvarligare ord måste användas varenda gång ohälsa ska beskrivas, för att omvärlden ska förstå att eleven menar allvar. Även Olof beskriver detta som ett problem, och menar att detta kan leda till att omvärlden inte tar ungdomens tankar lika seriöst som det borde.

5.2.5 Får alla hjälp?

Här ovan har vi beskrivit hur kuratorer arbetar med de elever som de får kontakt med. Men hur gör då kuratorerna för att komma i kontakt med de elever som inte uttrycker sin ohälsa utåt? Flera kuratorer uppger att det olyckligtvis är en stor andel elever med svår psykisk ohälsa som faller mellan stolarna då de inte kommer till skolan. Respondenterna ser detta som en riskfaktor eftersom elever i denna situation blir svårare att "fånga upp". Von Knorring (2012) beskriver dessutom en fungerande skolgång som en av de viktigaste skyddsfaktorerna

för barn och ungdomars psykiska mående och välbefinnande. Respondenterna beskriver att det är en stor andel elever som uteblir från skolan. Vissa av kuratorerna försöker i dessa situationer se till att göra hembesök hos eleven för att där träffa eleven. I materialet framkommer det att det både är pojkar och flickor som uteblir från skolan, men att det ofta rör sig om pojkar som sitter uppe på nätterna och spelar onlinespel. Agnes beskriver detta spelande som en verklighetsflykt, och menar att även flickor tenderar att fly verkligheten, men inte på samma sätt som pojkar då de istället använder sig mer av sociala medier som verklighetsflykt. Även Olof nämner att en stor andel ungdomar med psykisk ohälsa tenderar att falla in i flyktbeteenden, där han beskriver att droger och alkohol är vanligt förekommande. Olof menar dock att han inte ser någon könsskillnad gällande vem som faller in i ett flyktbeteende.

Agnes uppger att det generellt sett är enklare att upptäcka när yngre pojkar mår dåligt än när äldre pojkar gör det. Hon menar att yngre pojkar som mår dåligt i högre utsträckning är utåtagerande, men att de i takt med stigande ålder tenderar att dra sig tillbaka. Elin beskriver att det är viktigt att upptäcka både pojkar och flickor som blir ”tapetblommor” på skolan. Detta är även något Agnes beskriver när hon förklarar att den traditionella bilden av pojkar som mår dåligt är att de uppvisar aggressivitet. Agnes menar att ”tysta” pojkar inte faller in i normen för hur en ledsen pojke ska bete sig, och därför inte heller uppmärksammas. Agnes beskriver att en flicka som är tyst har lättare för att uppmärksammas av elevhälsan. Detta är ett tydligt tecken på det som beskrivs i teorin om genus (Mattsson, 2007), gällande att män och kvinnor uppmärksammas och bemöts fördelaktigt när de agerar utifrån sina könsnormer. Den passiva flickan blir alltså uppmärksammas när hon förstärker sin passivitet och blir blyg och tillbakadragen, medan den aktiva pojken uppmärksammas när han förstärker sin aktivitet och blir aggressiv. Kuratorerna talar inte om aggressiva flickor, vilket vi beskrivit tidigare troligtvis handlar om att flickors aggressivitet beskrivs som dramatisk istället för aggressiv. Elin menar att stor fokus när det kommer till att finna de med ohälsa på skolan, läggs på att försöka ta hand om dramatiska flickor och aggressiva pojkar, men att hon alltid upplevt att få vuxna uppmärksammat vare sig tysta flickor eller tysta pojkar.

Det går att se en viss tendens bland kuratorerna att bemöta flickor och pojkar på olika sätt, även om deras första reaktion är att de inte gör det. Det går även att se att det hos kuratorerna finns en vana att tala om ungdomar i termer som följer den normativa bilden av hur flickor och pojkar förväntas bete sig. Slutligen är det viktigt att påpeka att samtliga respondenter är

överens om att ungdomar som på något sätt uttrycker att de inte mår bra, vare sig det görs via dramatik, våld eller att dra sig undan, alltid ska tas på fullaste allvar, och att det alltid är vuxenvärldens ansvar att finnas där för dem. Detta illustrerar Elin i följande citat:

Det finns barn som mår så jäkla dåligt att jag förstår dem, och samhället ställer inte upp som det borde.

6. Avslutande diskussion

I denna avslutande diskussion sammanfattar och diskuterar vi de resultat analysen har genererat. Vi kommer även att kritiskt reflektera över studien samt ge förslag på fortsatt forskning inom samma område. Syftet med studien var att undersöka hur skolkuratorer uppfattar och arbetar med ungdomar med suicidtendenser utifrån ett genusperspektiv och ett normativt perspektiv.

I det empiriska materialet framkommer att vissa kuratorer lägger stor vikt vid att försöka ta reda på om ungdomars tankar kring döden är konkreta tankar på suicid, eller om det är tankar på livets upphörande. Detta är intressant då begreppet "suicidtankar" inte alltid är vad det framställs som, och skulle i så fall kunna innebära att många behandlare som beskriver att elever har suicidtankar kanske inte alltid syftar på att eleven uttrycker en önskan om att själv avsluta sitt eget liv, utan snarare tankar på det egna livets upphörande. I nästan alla våra samtal framkommer först att kuratorerna inte upplever någon skillnad i flickor och pojkars sätt att uttrycka suicidtankar eller djup psykisk ohälsa, men under intervjuernas gång nämner flera kuratorer att de upplever vissa olikheter. Det skildras att flickor i högre grad är utförliga i sitt sätt att tala om döden, och att det blir enklare att förstå om det är tankar på döden eller tankar på suicid som framkommer. Det framkommer en lite delad bild av varför pojkar generellt inte vill tala om psykisk ohälsa. Vissa respondenter menar att de är osäkra på hur de ska uttrycka tankar om sitt mående, medan andra menar att pojkarna inte ens är medvetna om sin ohälsa. Denna skillnad blir viktig i arbetet med att utforma metoder för att tala om psykisk ohälsa bland pojkar, då det krävs olika tillvägagångssätt beroende på vilken tes som framförs. Ekenstam (2007) belyser att mannen alltid beskrivits som psykiskt stabil, vilket applicerat på denna studie skulle kunna skapa en bild hos pojkar att ett instabilt psyke eller ett dåligt självförtroende inte kan vara något som drabbat dem, då detta inte stämmer överens med deras verklighetsuppfattning om sig själva som män.

Vi har även uppmärksammat om och hur kuratorernas språkbruk reproducerar normativa föreställningar om kön och psykisk ohälsa. Detta synliggörs bland annat när kuratorerna beskriver hur flickor och pojkar uttrycker psykisk ohälsa på olika sätt.. Flickors uttryck för psykisk ohälsa beskrivs som “dramatiskt”, medan pojkars beskrivs som “aggressivt”, vilket stämmer överens med de normativa termer som används om manligt respektive kvinnligt. Pojkar beskrivs också i sina val av suicidmetoder som “praktiska” och “aktiva”, medan flickor beskrivs som “passiva” och “uppmärksamhetssökande”. Flickors sätt att vara aktiva i sina handlingar beskrivs alltså som dramatiskt, medan pojkars sätt att göra samma sak beskrivs som praktiskt. Dessa ord och uttryck stämmer bra överens med den normativa föreställningen av män som aktiva, stabila och praktiskt lagda, medan kvinnor ses som passiva och känslomässigt lagda (Mattsson, 2007).

Då vi frågat respondenterna huruvida det går att se någon skillnad gällande antalet flickor respektive pojkar som kontaktar dem, går det att se en skillnad på svaren utifrån vilket kön kuratorerna tillhör. Samtliga av de manliga respondenterna ser inga könsskillnader gällande vilka elever som vänder sig till kuratorn, medan alla kvinnor utom en av respondenterna upplever att det kommer fler flickor till dem. Två av kuratorerna hävdar att de uppskattar att det är över nittio procent flickor som för tillfället har samtalskontakter med. Det vore en intressant fråga för vidare forskning om det finns något samband mellan kuratorns könstillhörighet och eleverna som väljer att komma till kuratorn.

Nästan alla respondenter tror och hoppas att de inte bemöter flickor och pojkar olika beroende på könstillhörighet. Kuratorernas ovilja gällande att arbeta olika med flickor och pojkar blir intressant då majoriteten av dem ändå upplever att flickor och pojkar uttrycker sin psykiska ohälsa på olika vis. Med denna information reflekterar vi över om kuratorernas strävan efter att inte arbeta olika med flickor och pojkar kan handla om en avsikt att vara genusmedveten, vilket en av kuratorerna tar upp. Vi tänker att det kan finnas en risk med att agera genusmedvetet på detta område, då viljan att inte göra någon skillnad mellan flickor och pojkar skulle kunna leda till att många pojkar inte “fångas upp”, då de kanske generellt har ett annat sätt att uttrycka sig på än flickor. Utifrån att pojkar begår suicid i högre utsträckning och inte söker hjälp i lika hög grad som flickor, skulle det kunna vara värt att uppmärksamma hur pojkar nås, och kanske fundera ut metoder som passar bra för pojkar generellt. Såklart går det också att rikta kritik mot denna tanke, då ett bemötande utifrån könstillhörighet riskerar att

ytterligare cementera de normativa värderingar av kön som redan finns, och genom det upprätthålla normer kring hur flickor och pojkar pratar kring psykisk ohälsa och suicid.

Vi är medvetna om att det kan finnas flera nackdelar med att göra en studie som till stor del grundar sig i skillnaden mellan könen. Eftersom det främst fokuseras på könsskillnader tenderar ibland likheterna att hamna i skymundan vilket kan utgöra en brist och snedvriden bild. Vi har även reflekterat över risken att de könsskillnader vi belyser bidrar till en risk för essentialism, dvs att skillnaden betraktas som konstanta och som inte kan påverkas. I vår analys och i samtal med kuratorerna har vi varit tvungna att tala och skriva i generaliserande termer, vilket kan vara en nackdel. Vi har dock försökt få fram nyanser och undantag i flera generella antaganden.

Ytterligare en brist med vår studie är att vi utgår ifrån att de elever som våra respondenter kommer i kontakt med antingen är pojkar eller flickor, och vi har därmed inte inkluderat kuratorernas bild av ungdomar som är icke-binära. Vi är medvetna om att detta är ett problem, men då vi ville utgå från könsroller vad gäller män och kvinnor så var detta inte passande i vår studie. En annan faktor som kan utgöra en brist i vår studie är att professionella som arbetar med ungdomar med suicidtankar vanligen är verksamma inom psykiatrin. Detta var dessutom något som flera respondenter uppmärksammade. Vissa av respondenterna menade nämligen att de inte haft så mycket kontakt med ungdomar som haft suicidtankar, vilket kan ha varit en nackdel för vår studie. Då vi anser att gränsdragningen mellan faktiska suicidtankar och psykisk ohälsa är subtil så valde vi att ha med den information kuratorerna gav oss gällande elever med svår psykisk ohälsa.

Avslutningsvis anser vi att det skulle vara relevant att undersöka vilka kurativa arbetsmetoder som passar flickor respektive pojkar, och om det kan vara av värde att tala om de olikheter som upplevs av vissa kuratorer. Det kan även vara viktigt att undersöka om skolkuratorers sätt att arbeta skapar olika förutsättningar för flickor och pojkar att få det stöd de är i behov av.

Referenslista

Ahrne, G., & Svensson, P. (2013) "Kapitel 1. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen" ur Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) Handbok i kvalitativa metoder. Egypten: Sahara Printing

Baatz, Katarina och Johansson, Lars-Age. 2013. *Dödsorsaker 2012*. Rapport/Socialstyrelsen. Stockholm: Socialstyrelsen.
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19175/2013-8-6.pdf> [hämtad 2017-03-05].

Bendtsen, Lisbeth. 2009. *Mitt självmordsförsök löste inga problem*. I *Självmordsförsök hos unga : vad ligger bakom och hur kan vi hjälpa?* Ingrid Sundqvist (red). Stockholm: Gothia.

Bremberg, Sven och Dalman Christina. 2015. *Begrepp, mätmetoder och förekomst av psykisk hälsa, psykisk ohälsa och psykiatriska tillstånd hos barn och unga*. Stockholm: Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd. <http://forte.se/wp-content/uploads/2014/12/kunskapsversikt-begrepp.pdf> [hämtad 2017-03-05].

Bryman, Alan. 2011. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB
Connell, Raewyn. 2009. *Om genus*. Göteborg: Daidalos.

Ekenstam, Claes. 2007. *Rädd att falla: Studier i manlighet*. Stockholm: Gidlund.
Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran. 2011. Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Hultén, Agnes. 2000. "Barn och ungdom: preventionsarbete". I *Själv mord och självmordsprevention - om livsavgörande ögonblick*. Jan Beskow (red). Lund: Studentlitteratur AB.

Johansson, Karin. 2009. *BRIS - en livsuppehållande kontakt*. I *Själv mordsförsök hos unga : vad ligger bakom och hur kan vi hjälpa?* Ingrid Sundqvist (red). Stockholm: Gothia.

Johansson, Peter. 2014. "Hög andel självmord bland unga i Sverige jämfört med andra länder". P4 Stockholm.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=103&artikel=6017644> [Hämtad 2017-03-01]

Jönson, Håkan. 2010. *Sociala problem som perspektiv - En ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber.

Kotila, L och Lönnqvist, J. 1988. Adolescent suicide attempts: Sex differences predicting suicide. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 77:264-270.

Könsroll. [u.å.]. *Nationalencyklopedin*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/k%C3%B6nsroll>. [Hämtad 2017-05-10].

Lind, Rolf. 2014. *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Lindberg, Elisabeth. 2000. *Flykten från jaget. Om behovet av att förstå de självmordsnäras värld*. Ingår i: *Humanistisk suicidprevention, Rapport FRN och Institutet för psykosocial medicin*, 2000. no Rapport 2000:3, 111-125 p.

Magnusson, Eva. 2002. *Psykologi och kön : från könsskillnader till genusperspektiv*. Stockholm: Natur och Kultur.

Mattsson, Tina. 2007. Socialt arbete, kön och normalitet. I: Svensson (red.) I: *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Mårdby, Ann-Charlotte och Krantz, Gunilla. 2010. *Ungas psykiska hälsa med ett genusperspektiv*. Rapport/Folkhälsokommitténs kansli, Västra Götalandsregionen. Mariesta: Folkhälsokommittén.

O'Brien, Rosaleen, Hart, J Graham och Hunt, Kate. 2005. "Standing Out from the Herd": Men Renegotiating Masculinity in Relation to Their Experience of Illness. *International Journal of Men's Health*. 6 (3) : 178-200.

http://www.mensstudies.info/OJS/index.php/IJM/article/viewFile/519/pdf_274

Revstedt, Per. 2014. *Motivationsarbete*. Stockholm: LiberFörlag.

Siret, Mal. 2016. "Sweden officially the 'goodest' country in the world, study says". the Independent. <http://www.independent.co.uk/news/world/politics/sweden-goodest-country-in-world-good-country-index-a7061341.html> [Hämtad: 2017-03-10]

Stainton Rodgers, Wendy och Stainton Rodgers Rex. 2002. *Genuspsykologi - kön och sexualitet*. Lund: Studentlitteratur.

Stockholms Stadsmission. 2016. *Tema: När livet blir outhärdligt – psykisk ohälsa bland barn och unga*. Barn- och Ungdomsrapporten 2016. Fjärde årgången. Stockholm. <https://www.stadsmissionen.se/sites/default/files/files/Barn-%20o%20ungdomsrapport%202016%20Psykisk%20oh%C3%A4lsa%20bland%20barn%20och%20unga.pdf>. [hämtad 2017-05-10].

Svensson, Kerstin. 2007. Normer, normalitet och normalisering. I: Svensson (red.) I: *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran. 2011. Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne,

Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Sveriges Skolkuratorers Förening. 2011. Yrkesbeskrivning. En vägledning för skolkuratorn. PDF, (Hämtad 2017-05-19).

http://www.skolkurator.nu/yrkesbeskrivning_for_skolkuratorer_2011.pdf

Søndergaard, Straarup 2009. *Förord*. I *Självordsförsök hos unga : vad ligger bakom och hur kan vi hjälpa?* Ingrid Sundqvist (red). Stockholm: Gothia.

Vetenskapsrådet. 2002. Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Vetenskapsrådet: Elanders Gotab.

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [Hämtad 2017-05-01].

Von Knorring, Anne-Liis. 2012. *Psykisk ohälsa hos barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur.

Wasserman, Danuta och Hadlaczky, Gergö. 2009. *Suicidality in women*. I *Contemporary topics in women's mental health: Global perspectives in a changing society*. Wiley-Blackwell, pp.117-138. https://www.researchgate.net/publication/223467695_Suicidality_in_Women [Hämtad 2017-05-13].

Wasserman, Danuta, V Hoven, Christina et al. (2015). School-based suicide prevention programmes: The SEYLE cluster-randomised, controlled trial. *The Lancet*. 385(9977).

· https://www.researchgate.net/publication/270584174_School-

[based suicide prevention programmes The SEYLE cluster-randomised controlled trial.](#)
[Hämtad 2017-05-10].

Wasserman, Eva. 2016. *Själv mord i Sverige*. Karolinska institutet: Nationellt centrum för Suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa. <http://ki.se/nasp/sjalvmord-i-sverige-0>
[Hämtad 2017-03-04].

Östlund, Ingela. 2014. "Själv morden ökar igen". Svt Nyheter. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/antalet-sjalvmord-okar-igen> [Hämtad 2017-03-06].

Bilaga 1: Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

- Hur länge har du arbetat på den här arbetsplatsen?
- Hur länge har du varit verksam inom socialt arbete?

Kontakt initieras:

- Vad har du för erfarenhet av att arbeta kring suicidtankar bland ungdomar?
- Är det vanligt förekommande att ungdomar talar om suicid?
- Hur går det till när ungdomarna tar kontakt med dig? (*Är det vanligt att de blir uppmanade av lärarna eller föräldrar att gå och prata med dig? Vilka andra sätt kommer du i kontakt med dem på förutom att de aktivt kommer till dig?*)
- Finns det någon skillnad i hur flickor respektive pojkar tar kontakt med dig? (Hur ser denna skillnad ut?)
- Hur ser metoderna ut för att nå flickor och pojkar med suicidtankar? Skiljer sig metoderna åt och i så fall hur?

Arbetsätt:

- Hur brukar det komma till din kännedom att ungdomar har suicidtankar och finns det någon skillnad mellan könen hur suicidtankar framkommer?
- Studier visar att flickor har en tendens att tala mer om sitt mående än pojkar, är detta något du märker av i flickors vänskapskretsar, att det ser olika ut här mellan pojkar och flickor?
- Har flickor och pojkar olika sätt att berätta om sina suicidtankar?
- Hur bemöter du flickor och pojkar som talar om suicidtankar, är det på olika sätt?
- Vilka metoder använder du dig av för att arbeta med pojkar/flickor som berättar att de har suicidtankar?
- Har du upplevt att ungdomar med denna problematik inte velat ha hjälp? Om ja, vilka känslor väckte detta hos dig? (Pojkar/flickor?) Hur hanterade du situationen?
- Hur förstår du den skillnaden som finns i forskning, gällande att flickor begår självmordsförsök i större utsträckning, medan pojkar tar livet av sig i större utsträckning? Hur tänker du kring detta? Vad kan vara anledningen?
- Tas den här skillnaden upp under fortbildning och utbildningsmöten? Anses det vara en central fråga? Hur pratar ni kolleger om detta?
- (Vad anser du är ungdomars uppfattning i allmänhet gällande suicid? (upplever du att de talar om det i termer av romantisering eller feighet?)
- Upplever du att det finns några specifika faktorer som är vanliga hos de ungdomar som talar om suicid? (*samma bakgrund, någon diagnos osv*) skillnad pojkar/flickor.)